ОЙЫН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУДЕ ҚОЛДАНУ

Аңдатпа.
Мақалада бастауыш білім беру үдерісінде ойын технологияларын қолданудың маңызы қарастырылады. Бастауыш сынып оқушыларының жас ерекшеліктеріне сәйкес ойын әрекеті олардың оқу материалын қызығушылықпен меңгеруіне, танымдық белсенділігін арттыруына және шығармашылық қабілеттерін дамытуына мүмкіндік береді. Ойын технологияларының түрлері, оларды сабақ барысында тиімді пайдалану жолдары және оқушының білім сапасына ықпалы сипатталады.

Түйін сөздер: ойын технологиясы, бастауыш білім, оқушы, оқыту әдісі, танымдық белсенділік, дидактикалық ойын, шығармашылық қабілет.

Кіріспе

Қазіргі білім беру жүйесінің негізгі міндеттерінің бірі – оқушыға дайын білім берумен қатар, оның өздігінен ойлауына, ізденуіне, шығармашылықпен жұмыс жасауына жағдай қалыптастыру. Әсіресе бастауыш мектеп кезеңінде бұл міндеттің маңызы зор. Себебі бастауыш сынып оқушыларының зейіні тұрақсыз болуы, жаңа ақпаратты қабылдау ерекшеліктері және ойын әрекетіне қызығушылығы жоғары болуы оқыту әдістерін таңдауда ескерілуі қажет.

Ойын – баланың табиғи әрекеттерінің бірі. Сондықтан оқу үдерісіне ойын элементтерін енгізу сабақтың мазмұнын оқушыға түсінікті әрі қызықты түрде жеткізуге мүмкіндік береді. Ойын технологиясы тек көңіл көтеру құралы емес, белгілі бір оқу мақсатына бағытталған педагогикалық әдіс ретінде қарастырылады.

Негізгі бөлім

Ойын технологиясы ұғымы

Ойын технологиясы – оқу материалын меңгерту, білімді бекіту, дағды қалыптастыру және оқушының белсенділігін арттыру мақсатында ойын әрекеттерін педагогикалық үдерісте жүйелі түрде пайдалану әдісі.

Ойын барысында оқушы оқу тапсырмасын орындау кезінде белгілі бір ережеге бағынады, шешім қабылдайды, өз ойын білдіреді және басқа оқушылармен қарым-қатынас жасайды. Осы арқылы білім беру үдерісі белсенді сипатқа ие болады.

Ойын технологияларын сабақтың әр кезеңінде қолдануға болады. Мысалы, сабақтың басында оқушылардың назарын шоғырландыру үшін, жаңа тақырыпты меңгеру кезінде оқу материалын түсіндіру үшін, ал сабақ соңында білімді бекіту және бағалау үшін пайдалануға болады.

Бастауыш сыныпта ойын технологияларын қолданудың маңызы

Ойын технологияларының басты артықшылықтарының бірі – оқушының сабаққа деген қызығушылығын арттыру. Ойын элементтері арқылы берілген тапсырма баланың назарын аударып, оны оқу әрекетіне белсенді қатысуға ынталандырады.

Сонымен қатар ойын барысында оқушы:

- оқу материалын жеңіл қабылдайды;
- өз ойын еркін жеткізуге үйренеді;
- есте сақтау қабілетін дамытады;
- логикалық ойлауын жетілдіреді;
- шығармашылық қабілетін дамытады;
- топпен және жұппен жұмыс жасауға үйренеді;
- шешім қабылдау дағдысын қалыптастырады.

Ойын технологиялары әсіресе бастауыш сынып оқушыларының коммуникативтік дағдыларын дамытуда тиімді. Бірлескен ойындар кезінде балалар бір-бірін тыңдауға, өз пікірін айтуға және ортақ шешім қабылдауға үйренеді.

Ойын технологияларының түрлері

Бастауыш білім беруде қолданылатын ойындарды бірнеше түрге бөлуге болады.

1. Дидактикалық ойындар.
Бұл ойындар нақты оқу мақсатына бағытталады. Мысалы, математика сабағында «Кім жылдам?», «Сандарды тап», «Математикалық домино» сияқты ойындарды қолдануға болады.

2. Сюжеттік-рөлдік ойындар.
Оқушылар белгілі бір рөлді орындау арқылы оқу материалын меңгереді. Мысалы, әдебиеттік оқу сабағында оқушылар шығарма кейіпкерлерінің рөлін сомдай алады.

3. Қимылды ойындар.
Оқушылардың қозғалыс белсенділігін арттырумен қатар, оқу тапсырмаларын орындауға мүмкіндік береді. Мұндай ойындарды сергіту сәтінде немесе сабақ барысында қысқа тапсырма ретінде қолдануға болады.

4. Интеллектуалдық ойындар.
Оқушылардың ойлау, салыстыру, талдау және қорытынды жасау қабілеттерін дамытуға бағытталады. Оларға жұмбақтар, ребустар, сөзжұмбақтар және логикалық тапсырмалар жатады.

5. Цифрлық ойындар.
Қазіргі сабақтарда интерактивті платформалар мен цифрлық ресурстар арқылы тест, викторина, сәйкестендіру және басқа да ойын тапсырмаларын ұйымдастыруға болады.

Пән сабақтарында ойын технологияларын пайдалану

Ойын технологияларын әртүрлі пәндерде қолдануға болады.

Қазақ тілі сабағында: сөздерді дұрыс құрастыру, сөз таптарын ажырату, сөйлем құрау ойындарын ұйымдастыруға болады. Мысалы, «Сөзді тап», «Артық сөзді анықта», «Сөйлемді толықтыр» ойындары.

Математика сабағында: есеп шығару, амалдарды орындау, геометриялық фигураларды ажырату бойынша ойындар тиімді. Мысалы, «Математикалық жарыс», «Жоғалған санды тап» ойындары.

Әдебиеттік оқу сабағында: кейіпкерлерді тану, мәтін мазмұнын анықтау, оқиға ретін қалпына келтіру сияқты ойын тапсырмаларын қолдануға болады.

Дүниетану және жаратылыстану сабақтарында: табиғат құбылыстарын, жануарлар мен өсімдіктерді, қоршаған орта нысандарын тануға бағытталған викториналар мен танымдық ойындар өткізуге болады.

Ойын технологияларын тиімді ұйымдастыру шарттары

Ойын технологиясын қолданғанда мұғалім бірнеше маңызды талапты ескеруі қажет. Біріншіден, ойынның нақты оқу мақсаты болуы керек. Екіншіден, ойын оқушылардың жас ерекшелігі мен білім деңгейіне сәйкес таңдалуы қажет. Үшіншіден, ойын ережесі оқушыға түсінікті әрі қарапайым болуы тиіс.

Сонымен қатар ойын сабақтың негізгі мақсатын алмастырмауы керек. Яғни ойын оқу мазмұнын меңгеруге қызмет етуі қажет. Мұғалім ойын нәтижесін бағалап, оқушыларға кері байланыс бергені жөн.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, ойын технологиялары – бастауыш білім беру үдерісін ұйымдастырудың тиімді құралдарының бірі. Ойын арқылы оқушы тек білім алып қана қоймай, қарым-қатынас жасау, өз ойын білдіру, шешім қабылдау, топта жұмыс істеу және шығармашылықпен ойлау дағдыларын дамытады.

Ойын технологияларын мақсатты әрі жүйелі қолдану сабақтың қызықты өтуіне, оқушылардың танымдық белсенділігінің артуына және оқу материалын жақсы меңгеруіне ықпал етеді. Сондықтан бастауыш сынып мұғалімі ойын элементтерін оқу мақсаттарымен үйлестіре отырып, әр пәннің мазмұнына сәйкес тиімді пайдалануы қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – М.: Педагогика, 1991.

2. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М. Педагогика. – Алматы.
3. Жарықбаев Қ.Б. Психология. – Алматы: Білім.
4. Қазақстан Республикасының бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты.
5. Бастауыш білім беру пәндерінің оқу бағдарламалары.